yer yer onu tenkit etmekten bile çekinmemiştir. Beş bölüme ayrılan eserin birinci bölümünde Nâdir Şah'ın siyasî sahada ortaya çıkışı, yükselişi, İran'a hâkim oluşu ve Hindistan üzerine yürüyüşü; ikinci bölümde İran'a dönüşü, Herat, Buhara, Hârizm seferleri; üçüncü bölümde müellifin Kazvin'den Bağdat'a seyahati, Halep yolu ile Mekke'ye gidişi ve Cidde'den Hindistan'a varışı; dördüncü bölümde Bengal'in kısa tasviri, Nâdir Şah'ın vefatı, Ahmed Şah Dürrânî'nin seferi ve Muhammed Şah'ın ölümü; beşinci bölümde de Ahmed Şah'ın hâkimiyeti sırasındaki olaylar anlatılmaktadır. Eserin sonunda ise Bağdat ile Mekke arasındaki mesafe saat olarak tesbit edilmiştir.

*Beyân-ı Vâkı*ʿın F. Gladwin tarafından yapılan muhtasar bir tercümesi, *The Memoirs of Khoja Abdulkurreem* adıyla yayımlanmıştır (Kalküta 1788, 1812; Londra 1793). Müellifin Mekke yolculuğunu anlatan bölümünü ise L. Langles, *Voyages de l'Inde à la Mecque* adıyla 1797'de Paris'te neşretmiştir. Eserin metninin tam bir neşri henüz yapılmamıştır. Giriş kısmında beş bölüm ve bir hâtimeden ibaret olduğu kaydedilmekte ise de hâtime kısmı hiçbir yazmada mevcut değildir.

BİBLİYOGRAFYA :

C. Rieu, *Catalogue of Persian Manuscripts in the British Museum*, London 1879-83, s. 382; H. M. Elliot, *The History of India, as Told by its Own Historians* (nşr. J. Dowson), Lahor 1976, VIII, 124-139; M. Th. Houtsma, "Abdülkerim", *İA*, I, 90; Mohammad Shafi, "ʿAbd al-Karīm Kashmīrī", *EI²* (İng.), 71-72; S. Maqbul Ahmad, "ʿAbd-al-Karīm Kašmīrī", *EIr.*, I, 125.

 YUSUF HALAÇOĞLU

ABDÜLKERÎM el-KUŞEYRÎ

(عبدالكريم القشيري)

(bk. KUŞEYRÎ, Abdülkerim b. Hevâzin).

ABDÜLKERÎM-i MÜNŞÎ

(عبدالكريم منشى)

Münşî Mevlevî Muhammed Abdülkerîm el-Alevî (ö. 1851)

Leknev veya Kanpûr'da yaşamış bir Hint-İran tarihçisi.

Hayatı hakkında bilgi yoktur. Tarih araştırmalarına olan merakı sebebiyle Süyûtî'nin *Târîḫu'l-ḫulefâ*ʾ ve *Târîḫu Mıṣr* adlı eserlerini Arapça'dan Farsça'ya çevirmiş, İbn Hallikân'ın *Vefeyât*'ının Farsça kısaltılmış bir tercümesini hazırlamıştır. Ayrıca İngilizce'den Farsça ve Urduca'ya astronomi ve coğrafya eserleri tercüme ettiği gibi, Bengal tarihiyle ilgili bir eserle bazı hikâye kitapları da çevirmiştir.

Eserleri. 1. *Muḥârebe-i Kâbil ve Ḳandehâr* (Leknev 1264; Kanpûr 1267). General Pollock'un seferine kadar Afgan-İngiliz savaşlarını anlatmaktadır. Yazar, eserin ilk müsveddelerini hazırladıktan sonra Münşî Kāsım Can'ın "şehnâme" tarzındaki *Ekbernâme*'sini incelemiş, ondan bazı pasajlar alarak eserine ilâvelerde bulunmuş ve düzeltmeler yapmıştır. 2. *Târîḫ-i Pencâb Tuḥfeten li'l-aḥbâb* (Leknev 1265). Müellif, Sih savaşlarını anlattığı bu eserinde kaynak olarak İngiliz memurlarının ifadelerini ve çağdaş Urdu dilinde basılmış gazeteleri kullanmıştır. Eser, Sih dönemi Pencap'ının gelirlerine ait bir raporu, Sih antlaşma metinlerini, Pencap'taki İngiliz umumi bildirilerinin metin veya özetlerini ve bazı nâdir dokümanları ihtiva eder. 3. *Târîḫ-i Aḥmed* veya (*Târîḫ-i Aḥmedşâhî*) (Leknev 1266). Şücâü'l-mülk Dürrânî'nin Ludhiana'yı terkedişine ve 1840'ta İngiliz hükümetinin yardımıyla tahtı tekrar ele geçirmesine dairdir. Yazar daha sonra Dürrânîler'in tam bir tarihini yazmaya karar vermiş, Zaman Şah'ın saltanatının ortalarına kadar (1797) olan kısmı için İmâmüddin'in yazdığı *Hüseyinşâhî*'yi (*Târîḫ-i Hüseynî*) esas almıştır. Eserin devamında Abdâlîler'in şeceresi verildikten sonra Ahmed Şah'ın ve onun haleflerinin dönemi ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Her üç eser Farsça yazılmış ve taş baskısı olarak neşredilmiştir.

Abdülkerîm-i Münşî'nin *Târîḫ-i Aḥmed* ile *Muḥârebe-i Kâbil ve Ḳandehâr* adlı eserleri, bir Afganistan tarihi olan *Sirâcü't-tevârîḫ*'in (Kâbil 1337) kaynakları arasındadır. *Târîḫ-i Aḥmed*, Mîr Vâris Ali Seyfî tarafından *Vâḳıʿât-ı Dürrânî* adıyla Urduca'ya da tercüme edilmiştir (Kanpûr 1292).

BİBLİYOGRAFYA :

Storey, *Persian Literature*, London 1970, II/1, s. 402-404, 673; O. Mann, "Quellenstudien zur Geschichte des Aḥmed Šâh Durrânî", *ZDMG*, LII (1898), s. 106 vd.; E. Berthels, "Muhammed Abd-ül-Kerîm", *İA*, VIII, 490-491; Mohammad Shafi, "ʿAbd al-Karīm Munshī", *EI²* (İng.), I, 72; N. H. Zaidi, "ʿAbd al-Karīm ʿAlavī", *EIr.*, I, 121.

 (DİA)

ABDÜLKERİM NÂDİR PAŞA

(1807-1883)

Son devir Osmanlı kumandanlarından.

Zağra'da doğdu. Genç yaşta İstanbul'a gelerek yeni kurulan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye'ye girdi ve buradan mülâzım oldu. Harbiye Mektebi'nin kuruluşundan sonra subay olarak mektep taburuna tayin edildi. 1835'te Viyana'ya gönderildi. Orada beş yıl kaldıktan sonra geri döndü ve miralay rütbesiyle Erkân-ı Harbiyye başkanlığına getirildi. Tanzimat devri ileri gelenlerinin himayesiyle kısa sürede yükseldi. 1846'da feriklik rütbesiyle Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî âzalığı ile Mekâtib-i Askeriyye nâzırlığına, ertesi yıl merkezi Bağdat'ta olan Altıncı Ordu müşirliğine tayin edildi.

Sultan Abdülaziz döneminde çeşitli yerlerde ordu kumandanlığı, valilik, ayrıca seraskerlik, bahriye nâzırlığı ve serdâr-ı ekremlik görevlerinde bulundu. II. Abdülhamid'in saltanatının ilk yıllarında çıkan 1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Rumeli ordusu kumandanı idi. Bu savaşta pek başarı gösteremeyip Ruslar'ın Balkanlar'a yayılmasına engel olamayınca padişah tarafından görevinden alındı ve Serasker Redif Paşa ile birlikte dîvânıharbe verildi. Muhakeme sonunda Rus yenilgisinin tek sorumlusu olmadığı, bunda İstanbul'daki askerî meclisin de payı bulunduğu anlaşılınca görevine iade edildi, fakat Midilli'ye gönderildi. Daha sonra Rodos'a nakledildi; 1883'te orada öldü ve Murad Reis Türbesi'ne defnedildi.

Hüseyin Avni Paşa'ya yakınlığı dolayısıyla Sultan Abdülaziz'in hal'inde rolü olduğu iddia edilenler arasında onun da adı geçer. Dürüst ve cesur bir asker olmakla birlikte kendisinden beklenen

Abdülkerim Nâdir Paşa